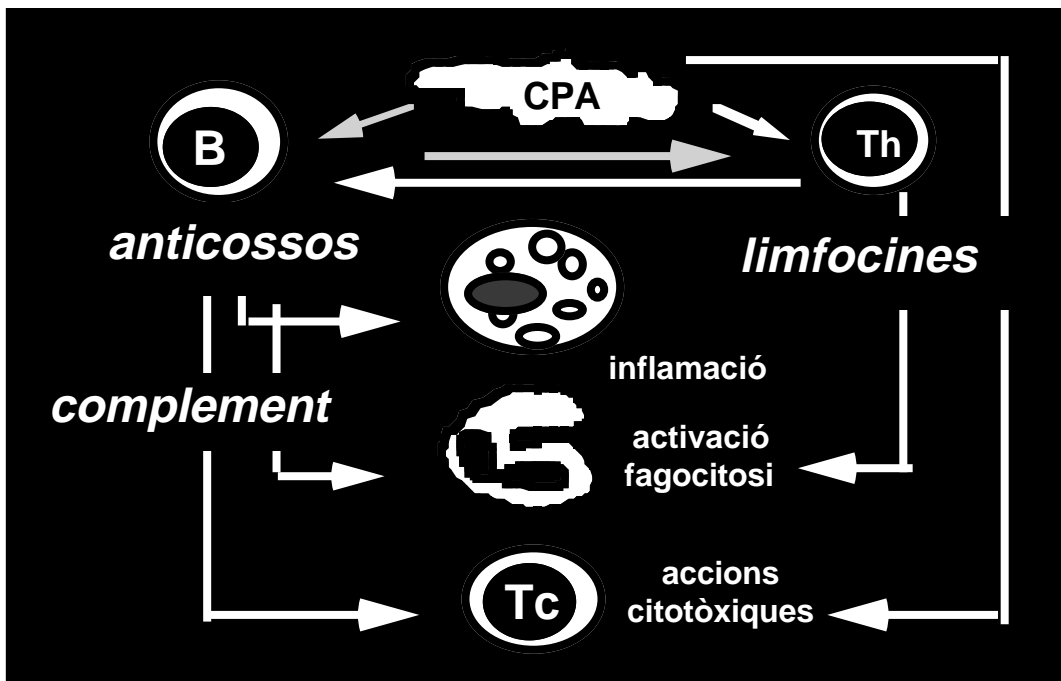

ABC - IMMUNITAT

guia didàctica

M. Molinas, M. Pla, M. Figueras, G. Huguet

Àrea de Biologia Cel·lular. Departament de Biologia

Facultat de Ciències. Universitat de Girona

Dipòsit Legal: Gi -26.1999

Presentació

ABC-Immunitat és una guia didàctica de repàs preparada específicament per a la introducció a la immunologia que s'imparteix dintre de l'assignatura Ampliació de biologia cel·lular a la Universitat de Girona.

Aquesta guia no pretén de cap manera substituir els llibres d'immunologia. Actualment hi ha al mercat excel·lents textos generals i específics escrits molt acuradament i amb detall.

El nostre objectiu és proporcionar un text de lectura ràpida i de fàcil comprensió que reflecteixi una visió general i evolutiva dels sistemes de defensa dels animals. Ens considerarem satisfets si serveix per estimular l'aprenentatge i proporcionar la informació bàsica als nostres alumnes.

Necessàriament aquesta guia és incompleta perquè la ciència en què és basa és una de les àrees en progressió més ràpida de la biologia. Molts aspectes estan oberts a important controvèrsia i encara n'hi ha molts que són desconeguts.

Organització

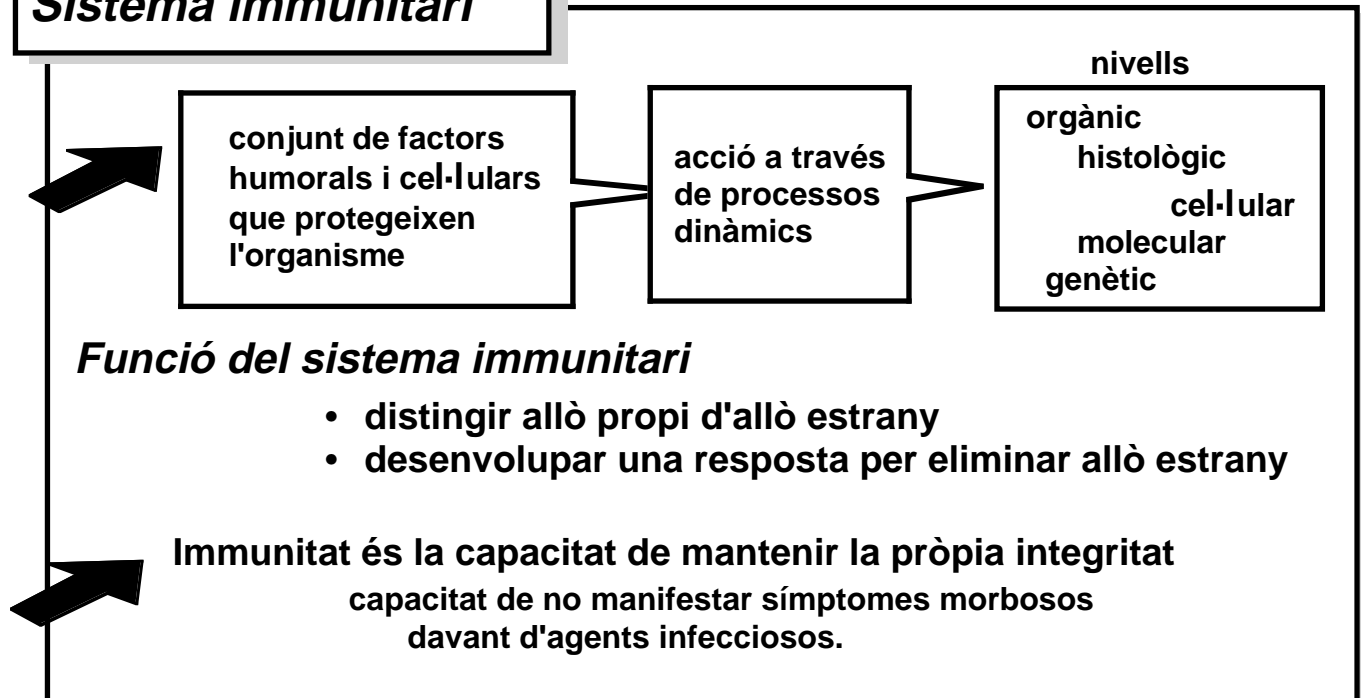
El contingut s'organitza en set temes o tòpics, cadascun dels quals se subdivideix en diferents seccions.

El tema 1 és una introducció general, els temes 2, 3 i 4 estan dedicats a explicar els conceptes i mecanismes de la inflació aguda; el tema 4 tracta del procés de reparació i la inflamació crònica, i els temes 6 i 7 tracten dels mecanismes específics de la immunitat adaptativa.

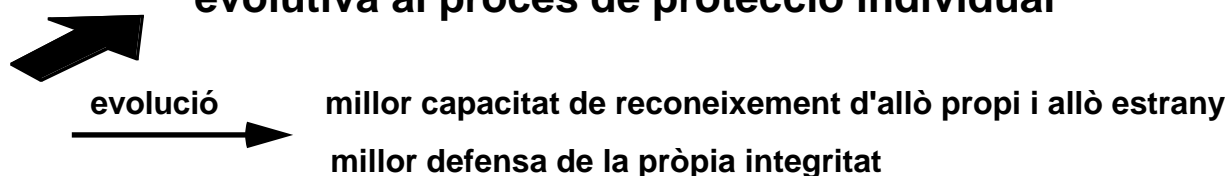
Girona, desembre de 1998

Tots els éssers vius tenen sistemes de resposta a les agressions
als agents infecciosos

Sistema immunitari

El desenvolupament del sistema immunitari és una resposta evolutiva al procés de protecció individual

<i>animals primitius</i>	<i>invertebrats</i>	<i>vertebrats</i>	<i>mamífers</i>
reconeixement inespecífic		reconeixement específic per anticossos,	memòria

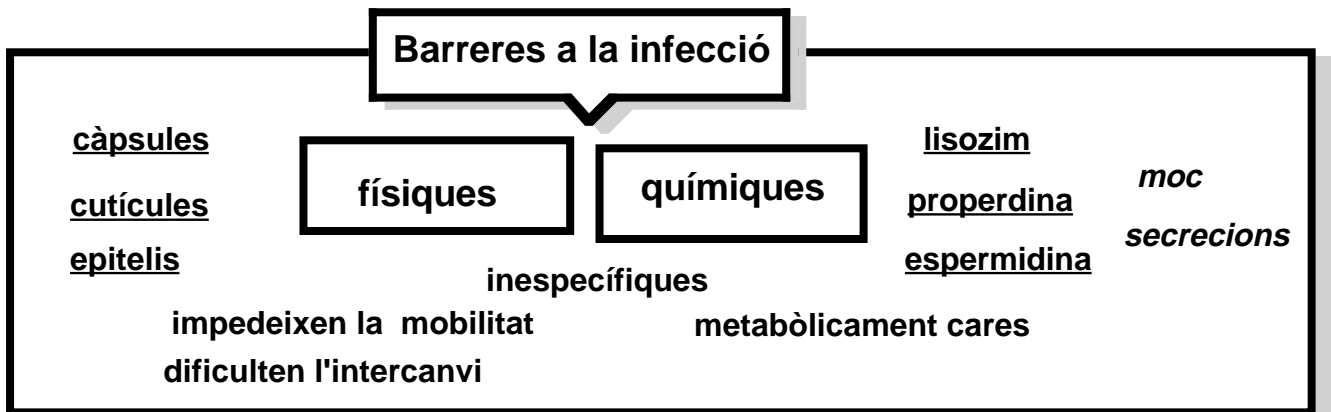
○ en sentit ampli comprèn el conjunt de mecanismes de defensa desenvolupats en tota l'escala animal.

-- en sentit estricte és el conjunt dels mecanismes que fan resistent un determinat organisme

○ tal com evoluciona el sistema immunitari també evoluciona la capacitat patogènica dels agents infecciosos

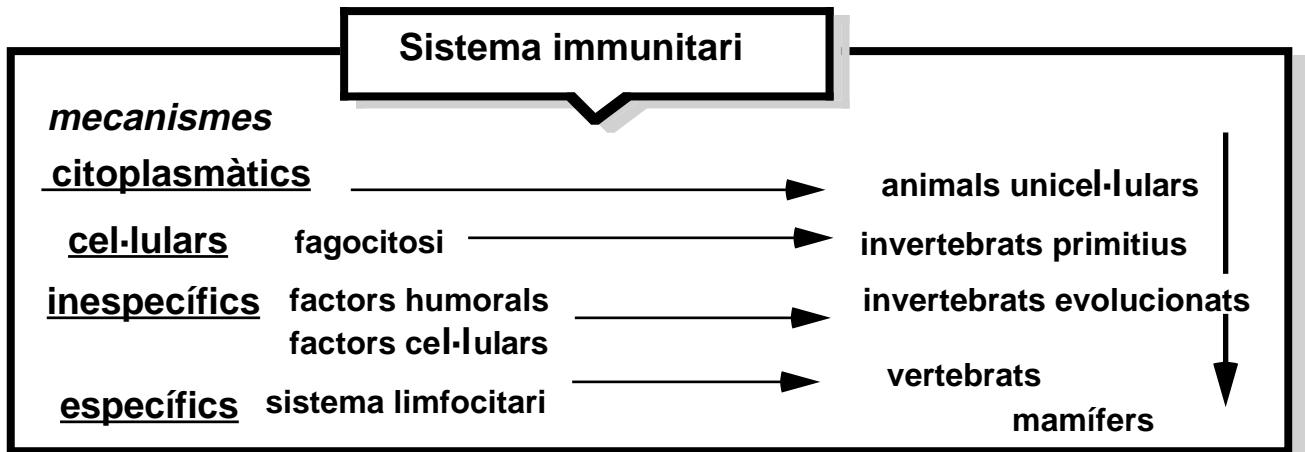
primer nivell de defensa

resistència passiva

segon nivell de defensa

resistència activa
 entra en acció si se superen les barreres

Evolució del sistema immunitari

es poden distingir dues línies

sistema general inespecífic
immunitat innata

no es modifica
 més antic
 a tota l'escala animal

sistema d'alta especificitat
immunitat adaptativa

varia en funció dels antígens
 més modern
 vertebrats (400.000 anys)

→ **totes dues línies evolucionen en interacció**
no és una redundància evolutiva

Immunitat innata (inespecífica)

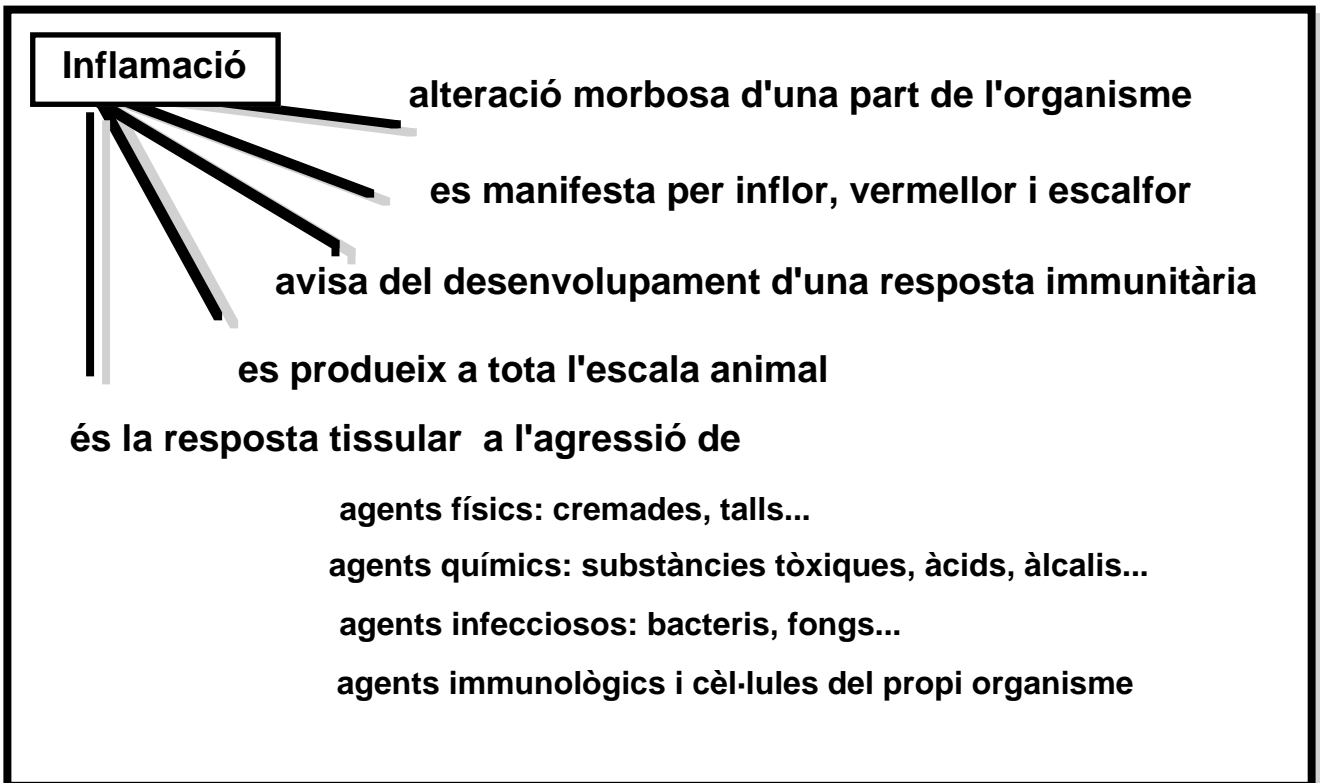
- es troba present en tota l'escala animal
- el reconeixement per receptors codificats: un receptor / un gen
  - reconeixement de carbohidrats (paret bacteriana)
  - receptors
    - receptors de membrana de fagòcits — macròfags
    - molècules solubles a limfa i plasma — complement
- constitueix la resposta inespecífica dels teixits a l'agressió
- *es desenvolupa amb reacció inflamatòria*

Immunitat adaptativa (específica)

- evoluciona en el fílum vertebrats (400.000 anys)
  - peixos, amfibis, rèptils, aus i mamífers-
- gran variació de receptors generada per recombinació genètica
  - 10¹¹ clons amb receptors diferents
  - limfòcits T
  - limfòcits B
  - receptors de membrana
  - receptors solubles: anticossos
  - reconeixent carbohidrats, proteïnes i altres antígens*
- resposta flexible i ràpida, amb especificitat i memòria
  - selecció clonal a escala individual
    - proliferació de clons específics
    - diferenciació de cèl·lules efectores i de memòria
- es desenvolupa en dues fases
  - fase de reconeixement específic pels limfòcits
  - fase efectora amb participació d'altres cèl·lules (macròfags) i factors plasmàtics (complement)

El sistema immunològic és una unitat en què s'integren les dues línies

- l'acció dels limfòcits es fa a través dels macròfags i del complement
- en el reconeixement quasi sempre hi participen els anticossos
- *la inflamació es pot produir amb independència dels limfòcits*

Inflamació:

conjunt de canvis en un teixit danyat fins que es cura

són canvis dirigits a destruir, diluir i expulsar els agents patògens

beneficiosa

permet el retorn a la normalitat

lesiva (patogènica)

si danya l'òrgan

- **itis** -

artritis

apendicitis

limfangitis

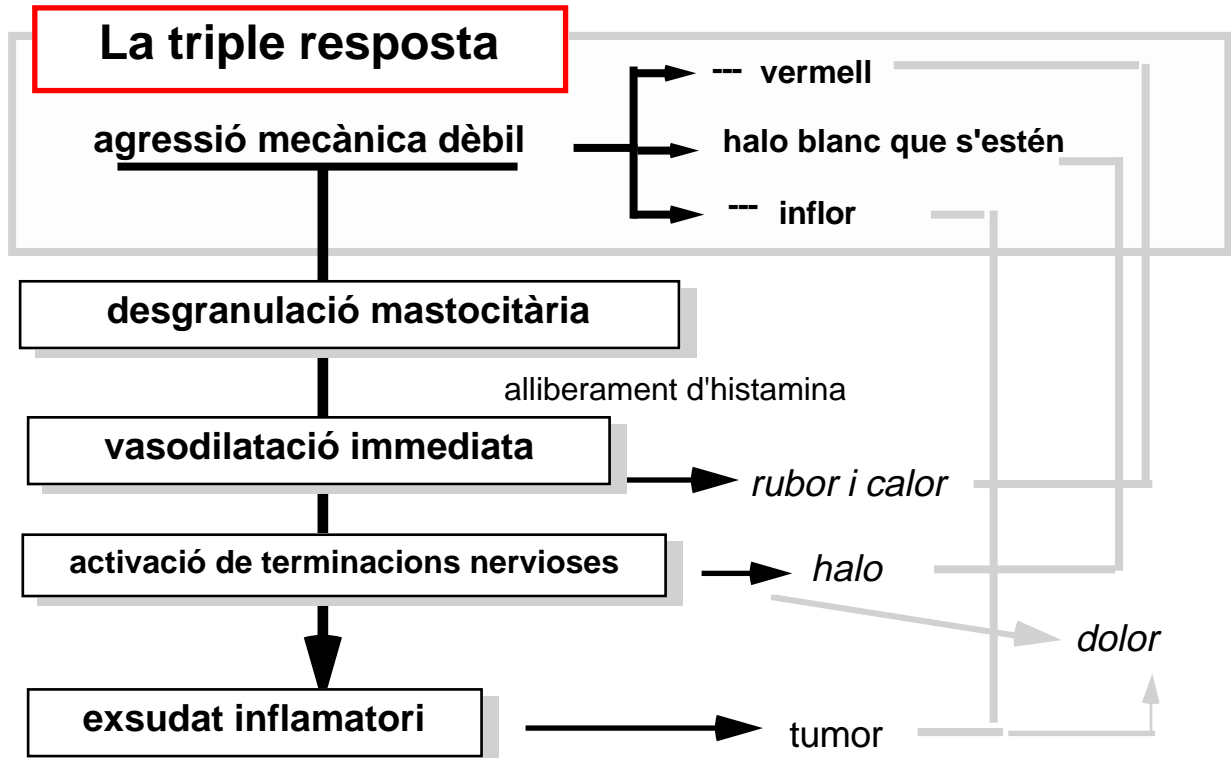
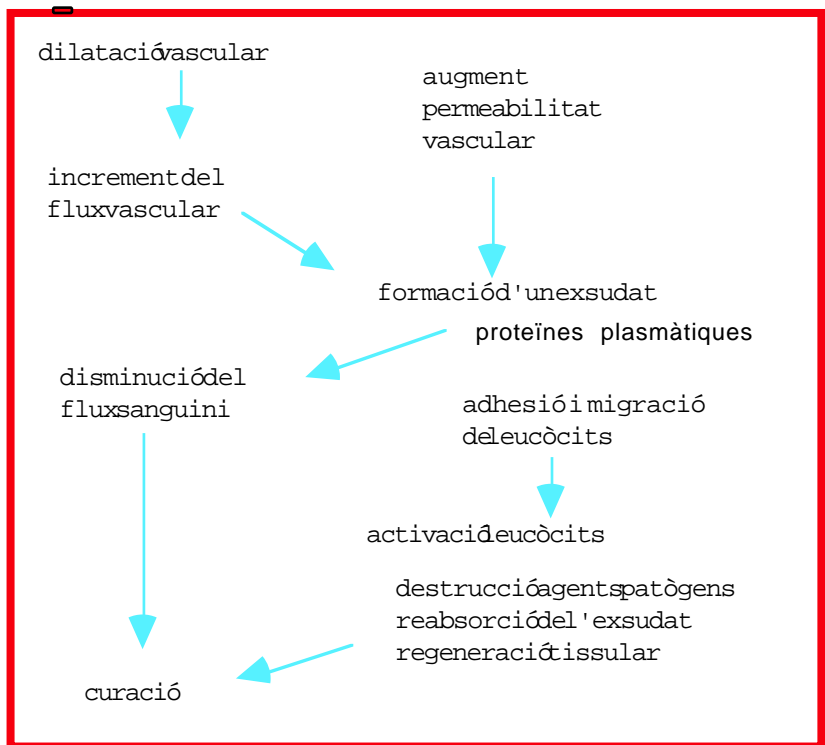
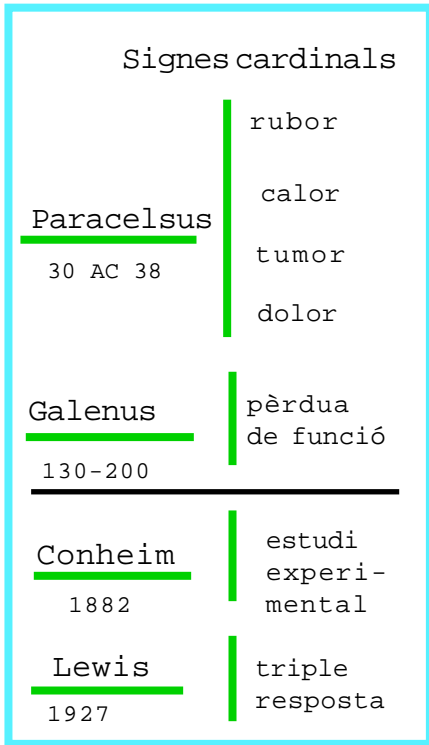
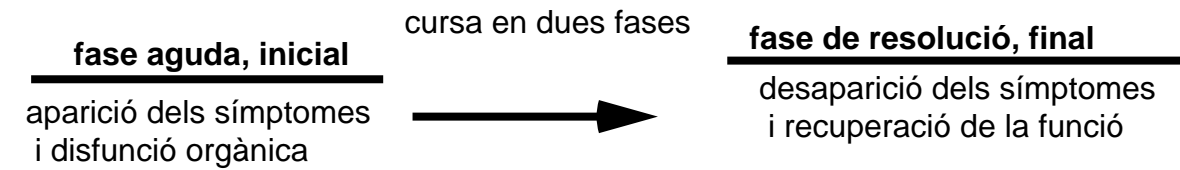
...

aguda

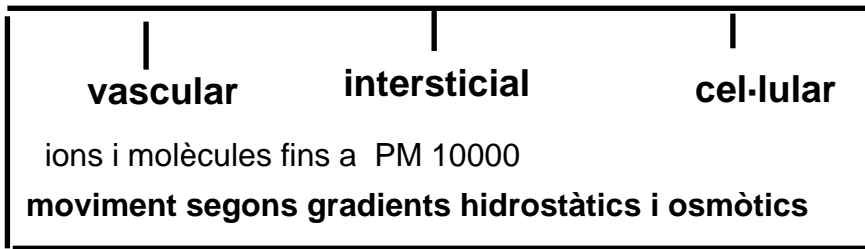
dura hores o dies
i es resol

crònica

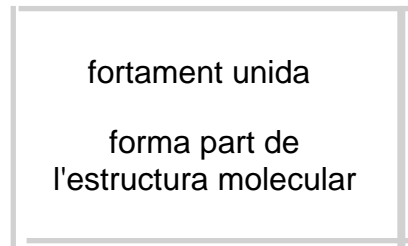
persisteix durant
setmanes, mesos
o indefinidament

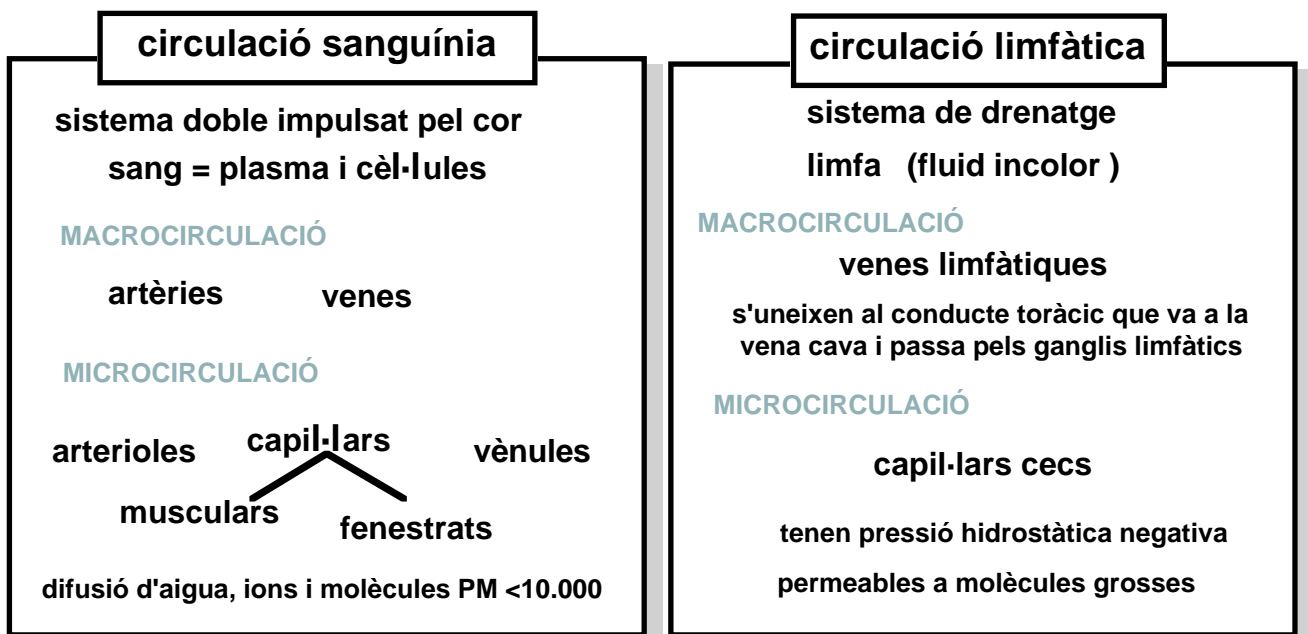
aigua lliure intercanviable

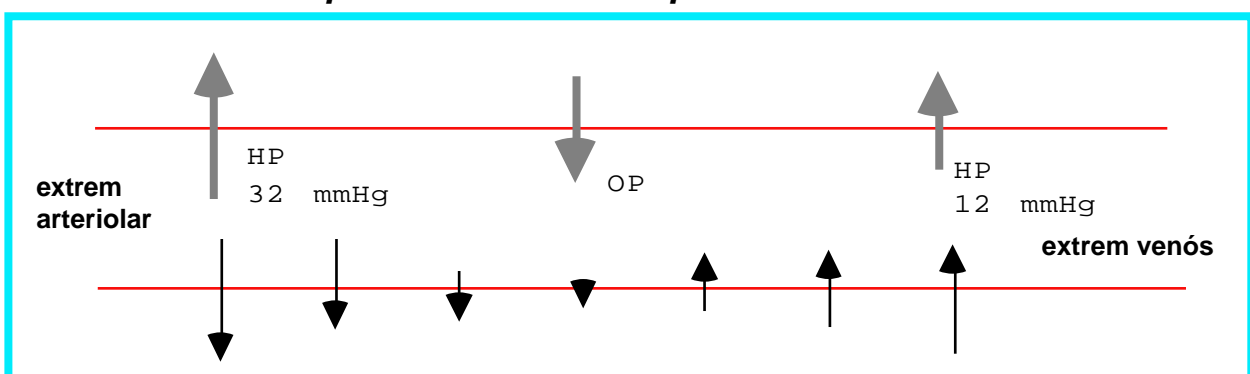
aigua no intercanviable

El sistema vascular

Intercanvi entre el líquid tissular i els capil·lars

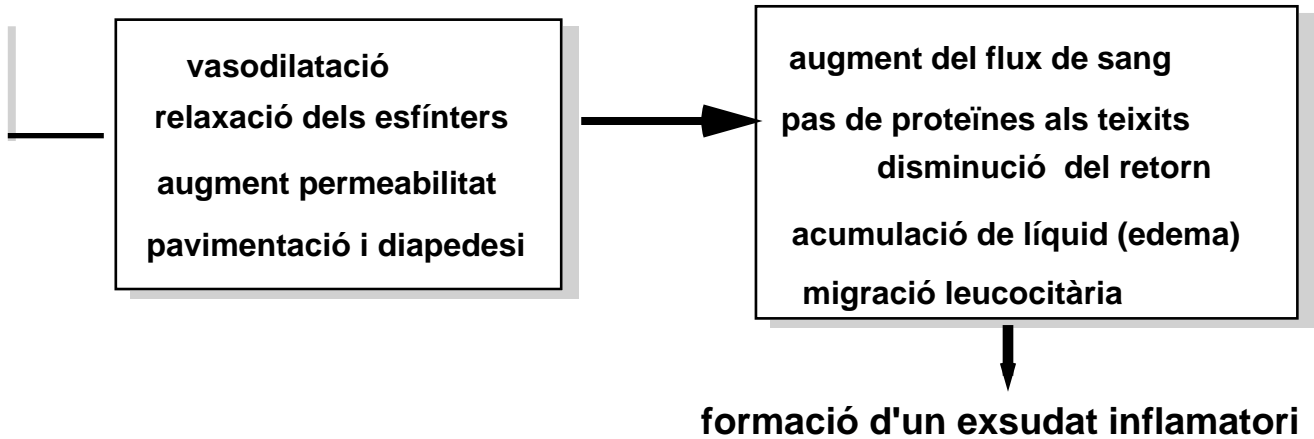

- a l'extrem arteriolar la pressió hidrostàtica força l'aigua a sortir
- a l'extrem venós l'augment de la pressió osmòtica provoca la reincorporació

es forma per acció dels agents inflamatoris sobre la microcirculació

agents inflamatoris

Exsudat

l'exsudat ajuda a diluir, destruir i expulsar els patògens

- dilueix toxines i facilita moviments migratoris
- aporta globulines (anticossos) i factors plasmàtics (complement)
- té acció de filtre per retenció de bacteris

es reconeixen tres tipus d'exsudat

• serós

propi d'una inflamació suau

molt fuid

butllofes

• fibrinós

ric en proteïnes plasmàtiques

pot quallar

crostes

• purulent

moltes cèl·lules mortes (pus)

supuratiu

*grans apendicitis
alvèols pneumònia*

una acumulació delimitada de pus s'anomena un abscess

Els leucòcits es concentren al lloc de la inflamació

les cèl·lules migren a través de l'endoteli

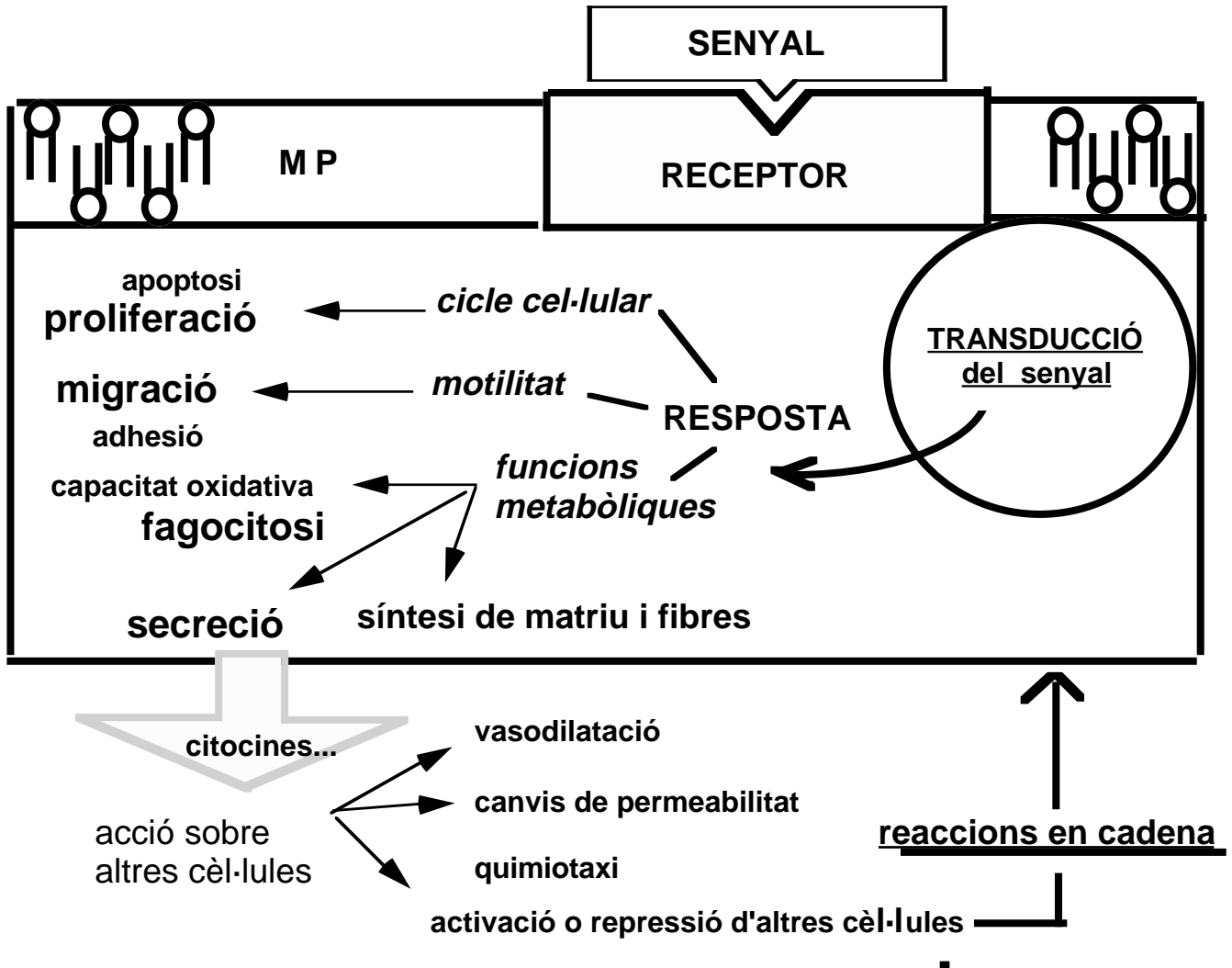
- la vasodilatació inicial augmenta el flux a la microcirculació
els glòbuls es mouen en la part central del corrent
- quan el flux comença a disminuir, els glòbuls van a la perifèria
  - els leucòcits es posen en contacte amb la paret vascular
  - es produeix adhesió (pavimentació)
  - es produeix un pas a través de la paret (diapedesi)

les cèl·lules segueixen gradients quimiotàctics

productes quimiotàctics

- microbians (toxines, metabolits)
- tissulars (lisi, necrosi...)
- alliberats per les cèl·lules (citocines...)
- plasmàtics (sistema del complement...)

La inflamació comporta una complexa interacció entre diferents poblacions cel·lulars que es comuniquen a través de senyals i receptors

components cel·lulars i evolució

al llarg de l'evolució apareixen cèl·lules més especialitzades

animals inferiors

fagòcits ambulants

reconeixement i destrucció

també reparació: síntesi matriu i fibres

escala evolutiva

fagòcits especialitzats

reconeixement i destrucció

cèl·lules paracrines

senyals que amplifiquen la resposta

cèl·lules connectives

reparació

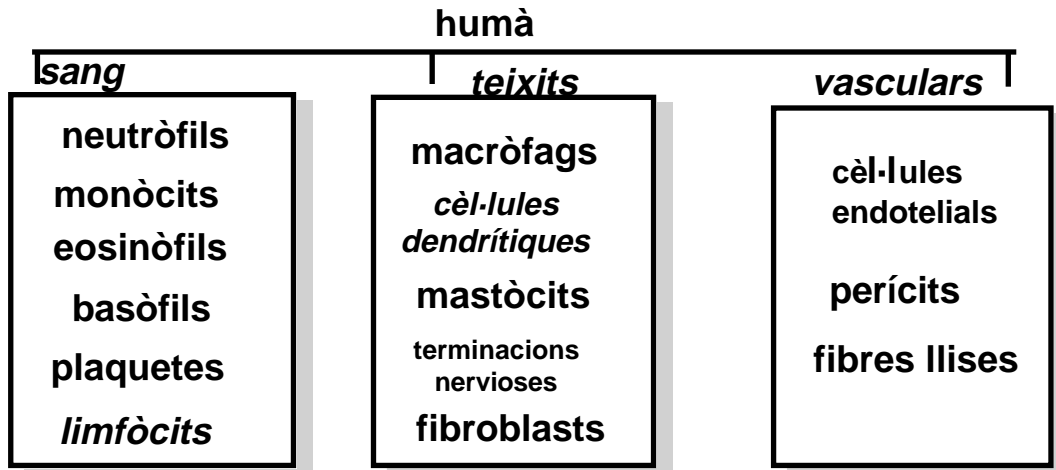
limfòcits

reconeixement específic i memòria

En els mamífers hi ha moltes cèl·lules especialitzades que intervien directa o indirectament en el procés inflamatori. Algunes intervien en la fase aguda i altres en la fase de resolució

fagocitosi, secreció paracrina, vasodilatació, síntesi material intercel·lular...

Fagòcits

reconeixement i fagocitosi

fagocitosi de bacteris

fagocitosi de fibrina i teixits necròtics

fagocitosi de complexos ag / ac

neutròfils
c.dendrítiques

monòcits / macròfags

eosinòfils

Cèl·lules paracrines

amplificació i modulació de la resposta

cèl·l. d'acció ràpida

alliberen substàncies emmagatzemades

mastòcits   basòfils
 plaquetes
 terminacions nervioses

cèl·l. d'acció lenta

sintetitzen ex novo

cèl·lules endotelials
 perícits / fibres llises

Són els fagòcits que actuen en la fase aguda inicial

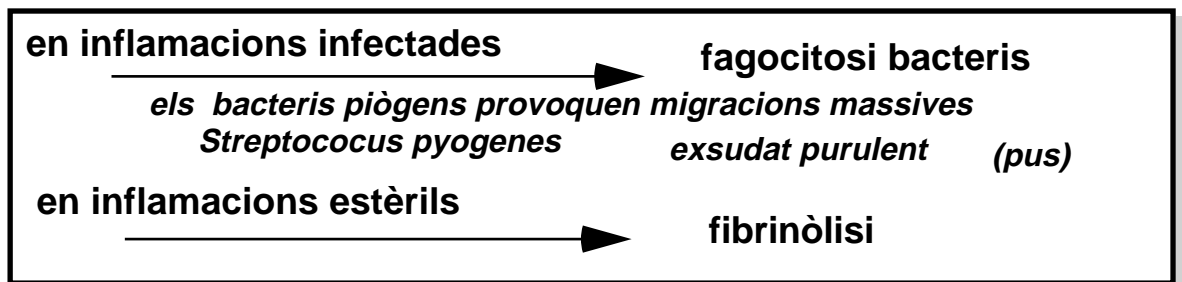
constitueixen la primera línia de defensa.

els primers d'adherir-se i migrar

tenen vida curta, 3-4 dies, i moren al lloc d'acció 40-75 % dels leucòcits

fagòcits molt potents, fagociten bacteris

són molt més abundants en processos infecciosos

contenen abundants granulacions

grànuls lisosòmics: atzuròfils

fosfatasa, nucleasa, elastasa,
mieloperoxidasa, col·lagenasa
glucuronidasa, plasminogen,
calicreïna, altres

grànuls específics: neutrofílics

enzims antimicrobians
lisozim
lactoferrina

el contingut de les granulacions s'allibera en morir la cèl·lula

- enzims lítics *contribueixen a degradar l'exsudat*
heteròlisi... lisi de restes tissulars
autòlisi... autodegradació
- substàncies quimiotàctiques *atreuen més neutròfils*
- pirogen (lipoproteïna) *provoca febre*

monòcits

forma circulant

1-5 % dels leucòcits

granulacions neutròfiles

mononuclear

macròfag

forma hística

macròfags lliures

cèl.l. de Kupffer,
cèl.l. mesengials, micròglia,
macròfags alveolars,
cèl.lules dendrítiques...

són els fagòcits que actuen en la fase tardana

- adhesió i migració lenta
- tolerància a medi àcid i pobre en O₂
- vida llarga
- proliferen al lloc d'acció

són fagòcits molt potents

- gran capacitat per lisar restes cel·lulars i fibrina
- fagociten eritròcits enters
- poca capacitat per fagocitar bacteris

granulacions hidrolases àcides elastasa i col·lagenasa NO mieloperoxidasa

Eosinòfils

polimorfonuclears amb granulacions eosinòfiles 2-5% dels leucòcits

grànuls eosinòfils

col·lagenasa
histaminasa

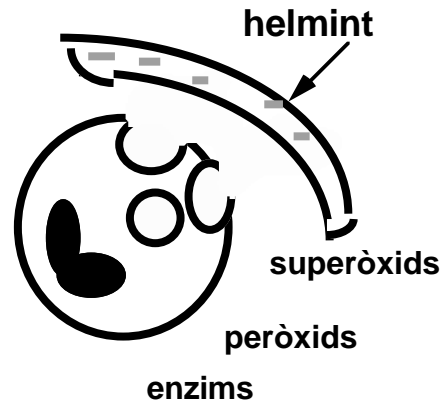
fosfolipasa
proteïna catiònica

peroxidasa
elastasa

són fagòcits dèbils
fagocitosi complex Ag-Ac

tenen acció important per exocitosi
contribueixen a la degradació de la histamina
acció citòxica per a certs paràsits (helminths)

Poden assolir concentracions elevades en algunes al·lèrgies i helmintosi

helmint

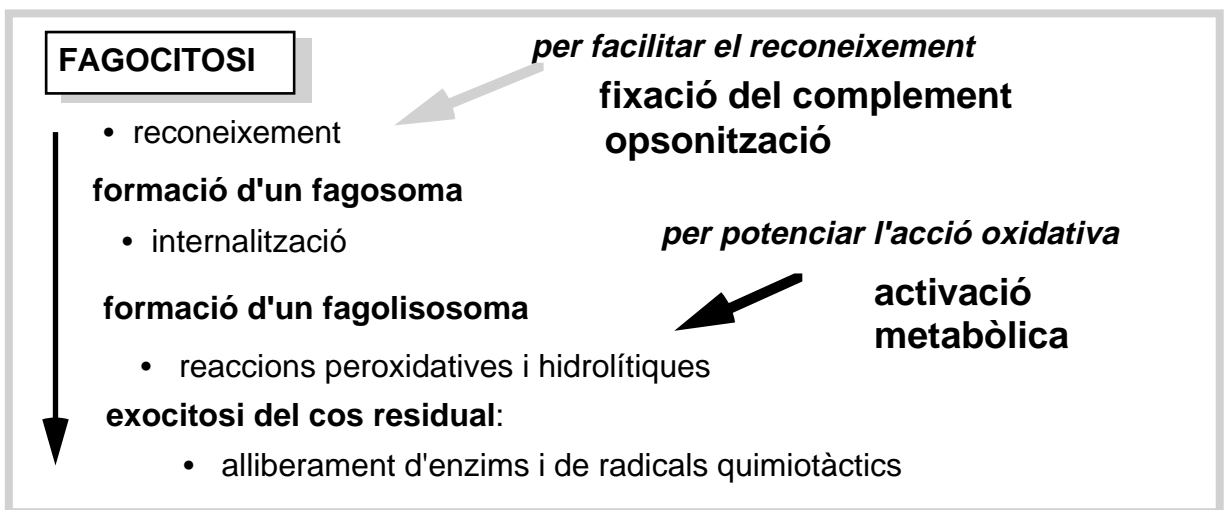
superòxids

peròxids enzims

- alguns bacteris són resistents a l'acció fagocítica

<p>càpsules</p> <p>toxines</p>	<p>el pneumococ forma una càpsula polisacàrida resistent</p> <p>el bacil de l'àntrax forma una càpsula amb àcid poliglutàmic</p> <p>la càpsula de l'estreptococ conté proteïna M i àcid hialurònic.</p>
	<p>disrupció dels grànuls lisosòmics o inhibició de la quimiotaxi</p> <p><i>Streptococcus aureus</i> producció d'estreptolisina</p>

- hi ha mecanismes que potencien l'acció fagocítica

OPSONITZACIÓ

OPSONINES

Neulefd (1904):
la fagocitosi del pneumococ s'activa pel sèrum d'animals prèviament infectats

anticossos que reconeixen la paret bacteriana.

- els neutròfils tenen receptors per a les opsonines (Fc)
- els receptors activats estimulen la formació de fagosomes

FIXACIÓ DEL COMPLEMENT

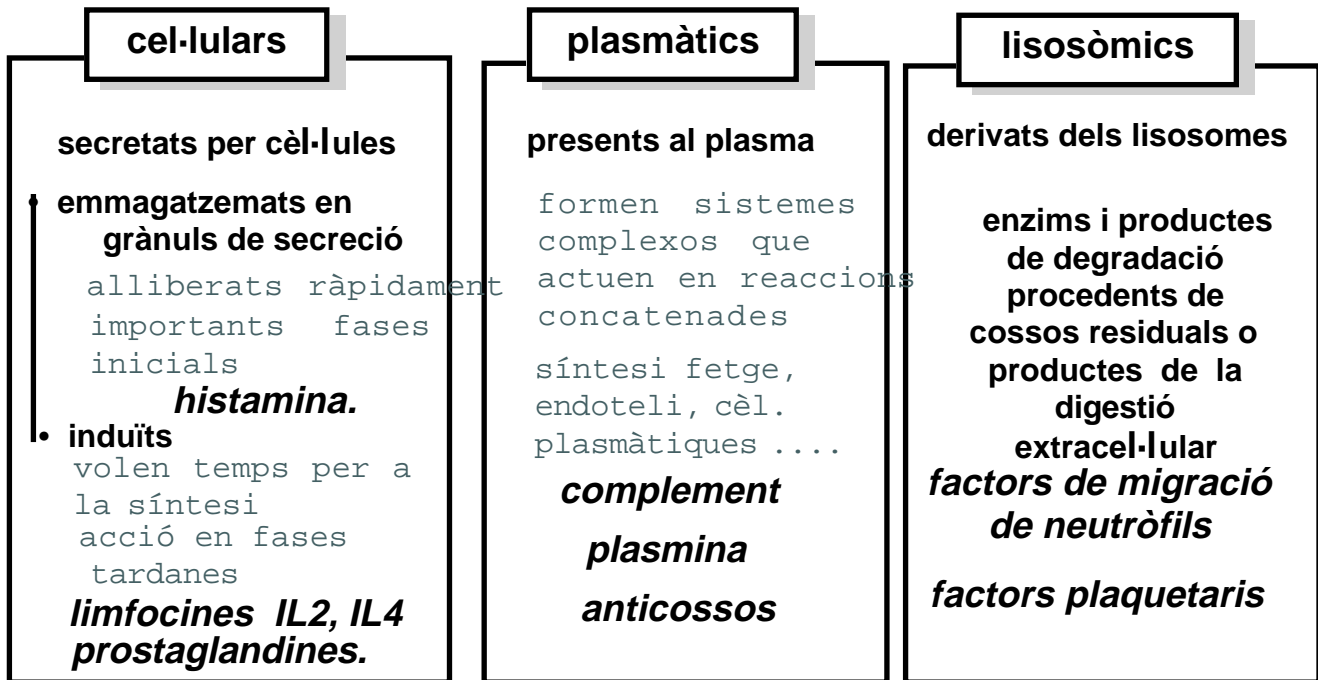
COMPLEMENT: factors del sèrum que complementen l'acció de les opsonines

els factors del complement reconeixen i es fixen sobre la paret dels bacteris, preferentment sobre bacteris opsonitzats.

- produceix la lisi de molts dels bacteris
- facilita la fagocitosi

neutròfils i macròfags tenen receptors per factors del complement

són senyals locals
actuen per difusió a través del líquid tissular

acció flogística

acció vasodilatadora, adhesió	histamina	cinines
acció quimiotàctica i quimiocinètica	factors del complement	
canvis permeabilitat vascular	prostaglandines	

estimulació de la fagocitosi

opsonització de bacteris	factors del complement	
estimulació dels macròfags	anticossos	limfocines TNF

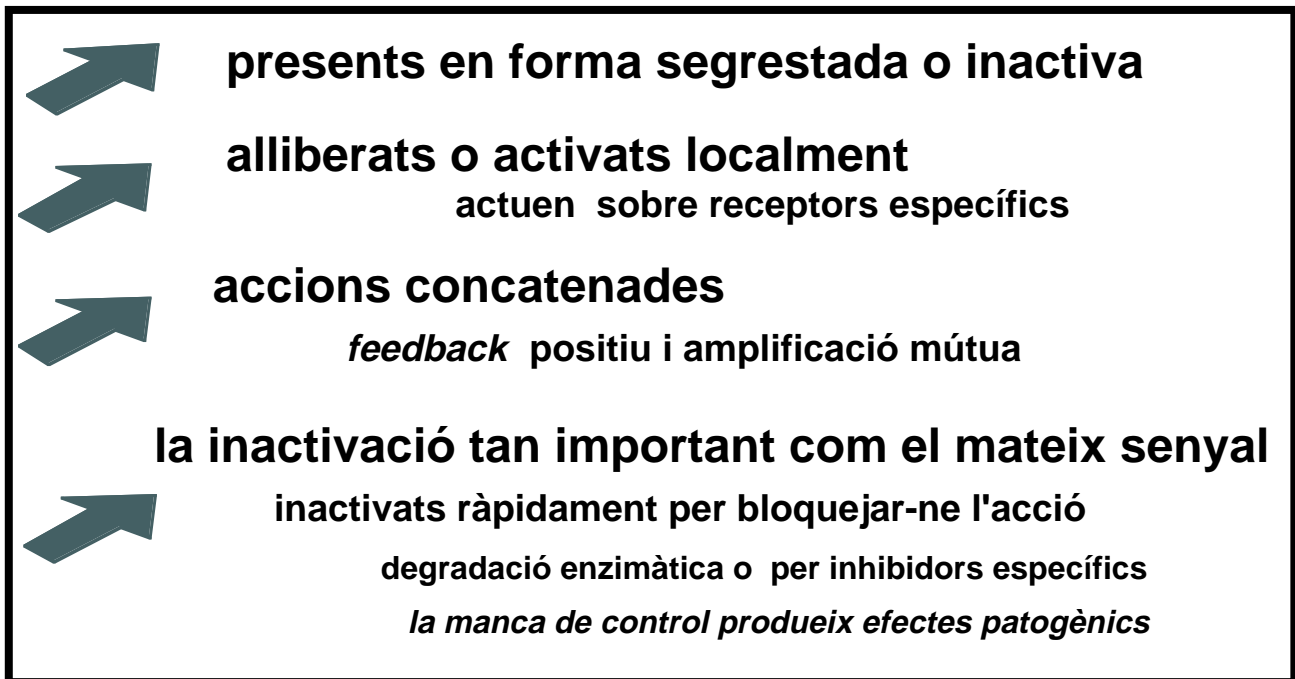
destrucció de patògens

lisi de bacteris opsonitzats	factors del complement	
inducció d'apoptosi	limfocines (TNF)	

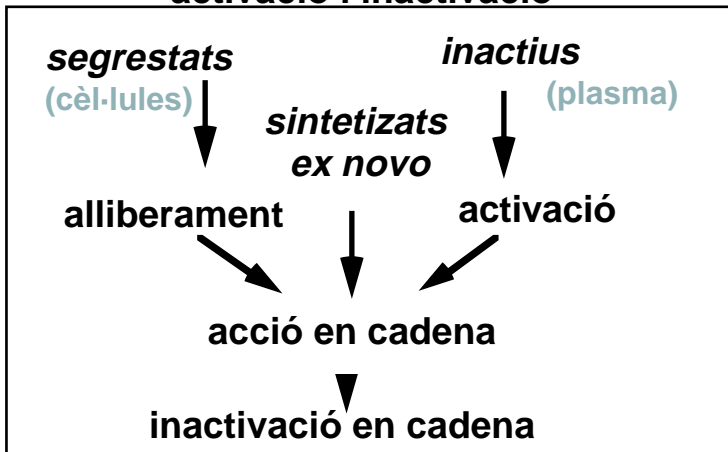
accions amplificadores

activació del complement	plasmina	factor de Hageman
activació de cinines	factors del complement	

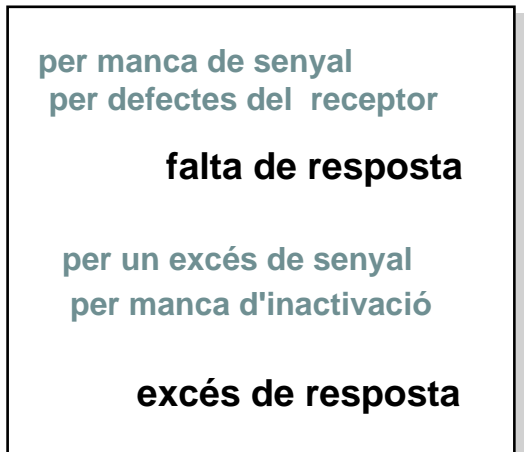

activació i inactivació

manca de control

missatgers amb diferent grau d'especificitat

- alguns són específics del procés inflamatori *histamina, cinines*
- altres comparteixen funcions *complement, factor Hageman*
- alguns són molècules de molta ubiqüitat *prostaglandines*

Histamina

amina biògena d'origen cel·lular

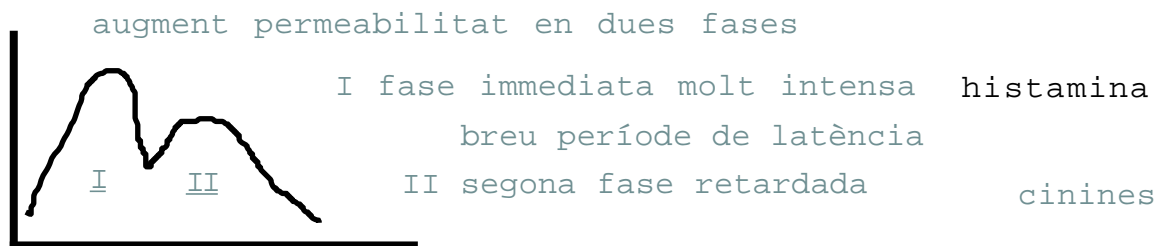
es troba en granulacions: mastòcits, basòfils, plaquetes...

té acció flogística acció vasodilatadora, augment de la permeabilitat vascular, contracció de la fibra llisa extravascular

injectada provoca la triple resposta (*weal and flare response*, guirola)

és una resposta immediata

actua en la fase aguda inicial

els antihistamínics retarden la primera fase però no la segona

inactivada per histaminasa (eosinòfils)

important en reaccions d'hipersensibilitat i al·lèrgia

*** en els rosegadors la SEROTONINA (5-hidroxitriptamina) fa un paper semblant a la histamina.

Cinines

diversos polipèptids formats a partir d'una globulina plasmàtica, el cininogen

tenen acció flogística, actuen en la segona fase de la inflamació

activació per diversos factors plasmàtics calicreïnes o complement.

*s'inactiven per cininases*cininogen $\xrightarrow{\quad}$ cinina

*** calicreïnes: enzims plasmàtics que s'activen en teixits que han sofert una agressió.

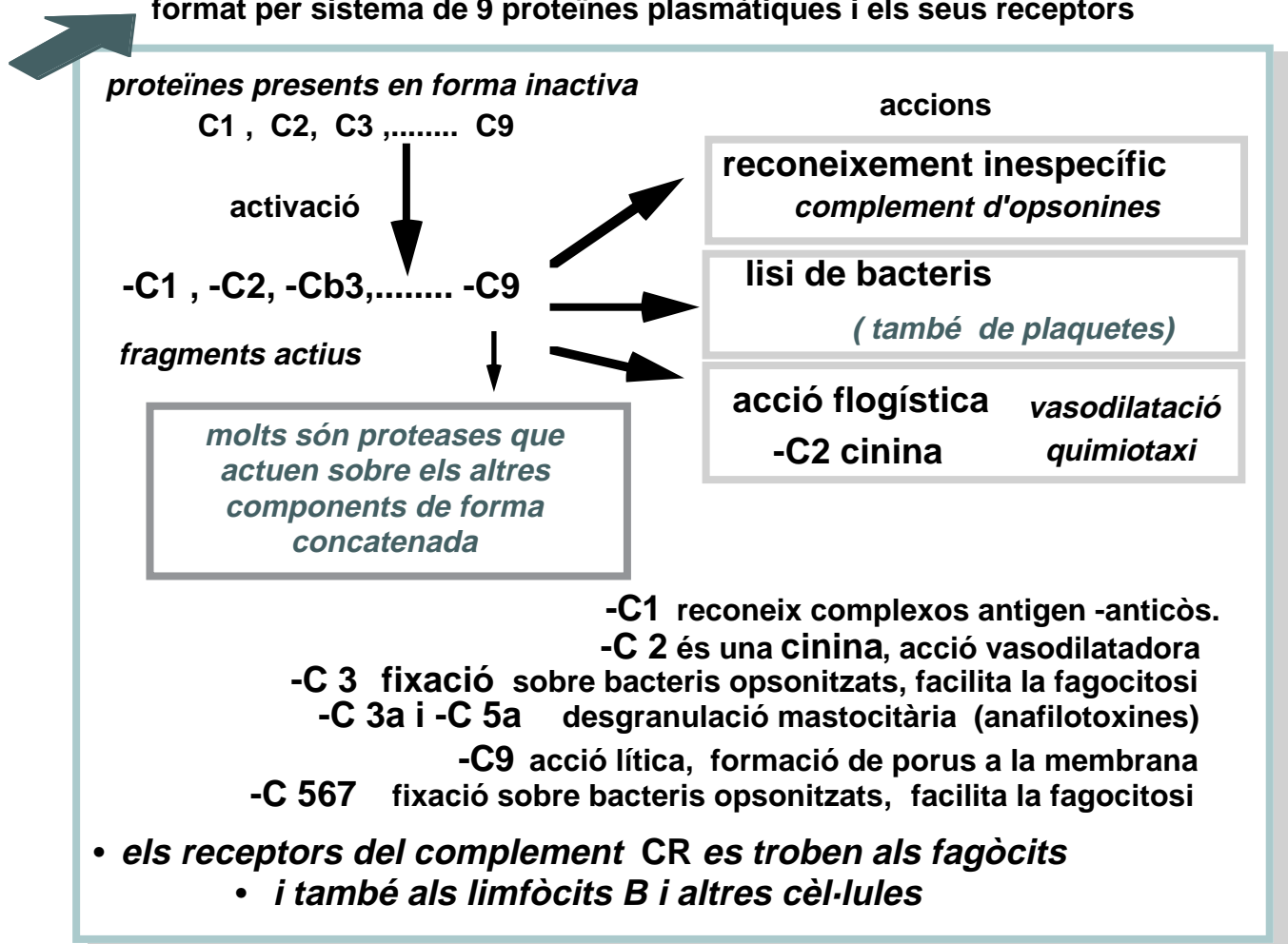
la bradiginina és la cinina més important

és un potent vasodilatador i quimiotàctic, causa dolor

la C2 cinina es forma a partir d'un factor del complement

és l'efector soluble més important: reconeixement i lisi de bacteris

format per sistema de 9 proteïnes plasmàtiques i els seus receptors

- és un sistema molt antic i ben conservat, present en els peixos

es coneixen dues vies d'activació

independent d'anticossos
via alternativa

comença a C3

- juntament amb els fagòcits, és responsable de la immunitat innata
- s'activa per cèl·lules bacterianes i per factors lisosòmics i de coagulació

dependent d'anticossos
via clàssica

comença a C1

- acoblada a la immunitat adaptativa s'activa per complexos Ag/Ac
- (activada també per factors de coagulació)*

Plasmina

enzim lisosòmic alliberat en forma de proenzim, plasminogen es transforma en la forma activa, plasmina, per acció de diversos factors

estrep
tolisines
factor Hageman (F XII) endotelines
plasminogen → plasmina

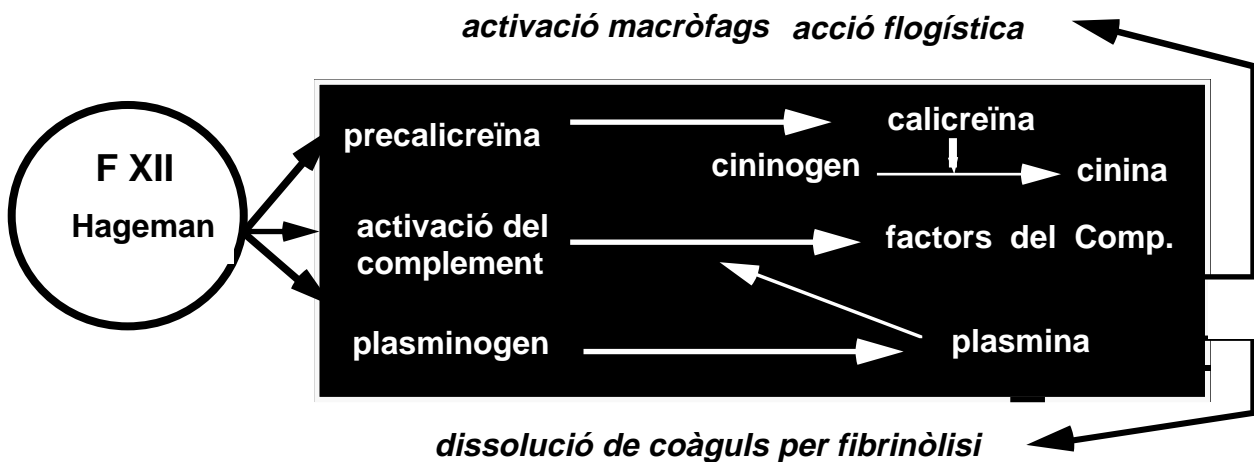
- té acció fibrinolítica
- activa el complement per la via alternativa *indirectament acció flogística*

Factor XII (factor de Hageman)

β globulina, PM 110 000

proteïna del sistema de coagulació intrínseca (factor XII)

- s'activa per la matriu extracel·lular i per superfícies (vidre)
- té una acció amplificadora central en la inflamació

Factors plaquetaris

plaquetes $2-4 \times 10^8$ / ml sang.

- substàncies contingudes en les granulacions

∅ 2 μm

grànuls alfa: són lisosomes que alliberen enzims que activen el complement
grànuls densos: alliberen ADP (amina similar a la histamina i serotonina)

- sintetitzen tromboxà i prostaglandina E

*** en cas de lesió es produeix adhesió plaquetària, seguida de desgranulació, més adhesió i formació de trombina (factor III) que provoca la coagulació

Eicosanoids

metabòlits derivats de l'àcid araquidònic que són sintetitzats en resposta a estímuls inflamatoris

prostaglandines i tromboxans

formats per la ciclooxygenasa, C20

síntesi sostinguda
cèl·lules endotelials i plaquetes
(també sintetitzats per mastòcits i macròfags)

acció flogística, hiperalgèsia, contracció de la musculatura llisa

pirògens
en dosi alta acció antiflogística

leucotriens

formats per la lipooxygenasa, C14

síntesi en pic
leucòcits, especialment neutròfils

acció quimiotàctica i quimiocinètica

- molt làbils, es degraden espontàniament o per acció d'inhibidors
- la prostaglandina PG és inhibida per l'aspirina *inhibeix la prostaglandina sintetasa 4 explica l'acció antiinflamatòria de l'aspirina*

CITOCINES

també anomenades limfocines

- substàncies produïdes per limfòcits activats
- substàncies polipeptídiques, tenen receptors de membrana
l·ligats a proteïna G , tirosin cinasa ...
- intervenen en modulació de l'hemopoesi i de la resposta immune
  - acció paracrina i en alguns casos autocrina
  - acció quimiotàctica, acció flogística
  - regulació de la proliferació de diferents poblacions de limfòcits
  - acció activadora dels macròfags
  - acció citotòxica

interferons

interleucines, IL2 IL4 ...

el determinat antigènic CD44 dels macròfags per acció del TNF es torna actiu i augmenta l'adhesió

quemocines

TNF (tumor necrosi factor)

altres

- és una inflamació que dura setmanes, mesos, anys...
- produeix pèrdua de funció permanent
- pot tenir diferents causes

una inflamació que no es resol

coexistència del procés agut i la reparació

- un cos estrany, p. e. col·làgena dèrmica, amb una càpsula fibrosa que tendeix a créixer
- un cúmul de bacteris, p.e. furóncols osteomielitis, en estat de supuració permanent

una situació d'equilibri inestable

inflamació / reparació / inflamació / reparació.....

- úlcera gastrointestinal

l'acció d'un agent suau però molt persistent

reacció mantinguda que no es cura

- silicosi
- bacils resistents a fagocitosis: lepra / tuberculosi
- malalties autoimmunes

- en lloc d'exsudat es produeix granulomatosi

GRANULOMA: Infiltrat proliferatiu que substitueix l'exsudat

macròfags epiteloïdes; fibroblasts

cèl·lules gegants (de Langherhans) limfòcits

la reacció granulomatosa és la causa de la pèrdua de funció:

inflamació crònica del fetge: ..... cirrosi hepàtica

artritis reumatoide: ..... anquilosi articular

úlceres pèptiques: ..... estenosi pilòrica

6.1 Immunitat adaptativa

- adaptativa: - que es modifiquen en funció de la història
les propietats del sistema canvien després del contacte amb l'antigen
- específica: distingeix els diferents antígens i dona una resposta apropiada:
- amb memòria: conserva record del primer contacte:

<i>resposta primària</i>	<i>respostes secundàries</i>
lenta (7 -14 dies) i poc intensa.	ràpides (3-5 dies), àmplies i persistents, requereixen menys antigen per activar-se
- amb tolerància: no respon contra els antígens propis
si falla la tolerància es produeixen malalties autoimmunes
- mediada per limfòcits

Antigen

-- qualsevol substància reconeguda pels anticossos --   molècula

- substància capaç de provocar resposta immune (immunogen) -   virus
bacteri

determinants antigènics	petits fragments o epítops (6-12 aa) reconeguts per receptors diferents	cèl·lula
-------------------------	--	----------

- -- un antigen normalment té més d'un determinant antigènic --
-

Anticòs

-- qualsevol proteïna produïda pels limfòcits B que reconeix una molècula estranya --

Fab

Fc

- són immunoglobulines del plasma i la membrana de LB
  - 4 cadenes, dues de lleugeres (L) i dues de pesades (H)
  - cada cadena, una part variable (v) i una constant (c)

- actuen d'adaptadors entre els agents infecciosos i els fagòcits (opòrtització)

Fab, s'uneix a l'antigen, (conté les regions Lv i Hv)

Fc, s'uneix a receptors Fc de macròfags i al complement (Lc i Hc)

**hi ha diverses isoformes (Ig A; Ig E; IgG; IgD; Ig.M)

Vacuna

- producte biològic utilitzat per obtenir una immunització activa -

la vacuna permet obtenir immunitat sense produir malaltia

microorganisme inactivats / atenuats / sintètica ...   monovalent / polivalent

adjuvant :   *substància que augmenta de manera inespecífica la resposta a un antigen, p.e. oli de llinosa ...*

retarda l'alliberament i estimula la reacció inflamatòria

6.2 Limfòcits: selecció i expansió clonal

La selecció clonal és la base de la resposta adaptativa

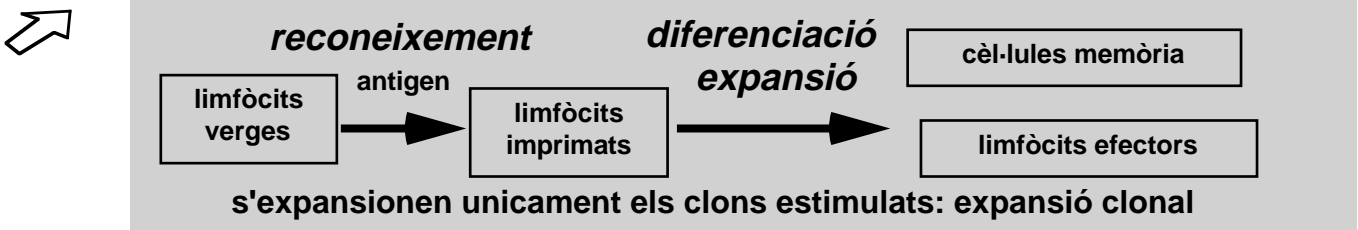
- cada limfòcit presenta un receptor antigènic únic
- a l'humà hi ha uns 10^{11} receptors diferents en altres tants clons de LB i LT

- els receptors es generen per recombinació genètica a partir de dos gens que es recombinen en cèl·lules somàtiques
- la recombinació és un procés estocàstic es generen receptors per antigens propis i estranys (10^{11})

- els limfòcits esdevenen immunocompetents en la maduració

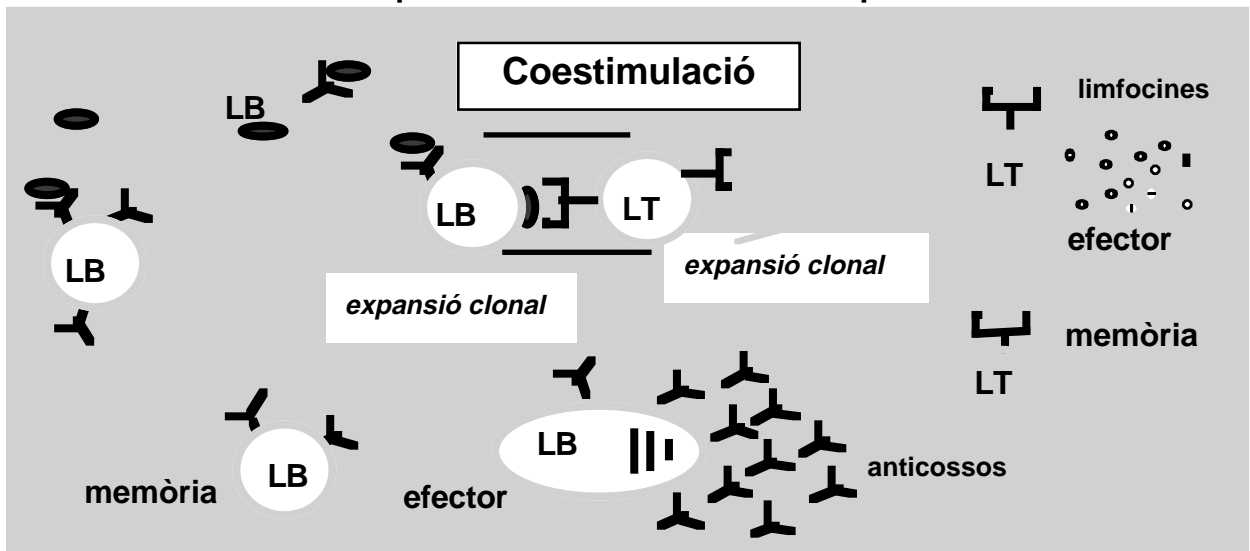
- la maduració té lloc a la bursa o equivalent (LB) i al timus (LT) apareixen els receptors antigènics recombinants i d'altres CD3, CD4...
- durant la maduració es produeix selecció clonal
- negativa per als receptors d'allò propi; positiva per als receptors d'allò l'estrany

- els limfòcits madurs s'estimulen en contacte amb l'antigen

- per convertir-se en cèl·lules efectores necessiten coestimulació

LB coestimulats per LT ---- LT coestimulats per LB i CPA

- els limfòcits s'han de desactivar per controlar la resposta

especialment per evitar el risc de xoc al·lèrgic de malalties autoimmunes
 -- aquest procés encara és molt desconegut --

Hi ha reaccions mediades per anticossos (humorals) i per cèl·lules (cel·lulars)

- es van poder distingir gràcies a l'estudi de les immunodeficiències primàries o congènites (hereditàries o no) o secundàries o adquirides

Immunoagammaglobulinèmia primària de Brutton

molt susceptibles a : bacteris amb càpsula i piògens com el meningococ ...

resistència normal a : fongs, virus i bacteris intracel·lulars, tuberculosi, lepra ...

hi ha limfòcits i no hi ha anticossos

situació similar en certes formes de mieloma i de leucèmia

Aplàsia tímica de Di George

certa resistència a bacteris amb càpsula i piògens com meningococ...

molt susceptibles a fongs, virus i bacteris intracel·lulars, tuberculosi, lepra

tendència a desenvolupar càncer

hi ha limfòcits i hi ha anticossos

situació similar en malaltia de Hodking i tractaments immunosupressors

Immunodeficiència combinada congènita

susceptibles a : totes les malalties.

hi ha deficiència de limfòcits i d' anticossos és extremadament rara

reaccions humorals

producció d'anticossos LB

activació del complement

opsonització

destrucció de toxines i bacteris extracel·lulars

que han de ser opsonitzats

acció immediata

reaccions cel·lulars

secreció limfocines LT

modulació de la resposta humoral

activació dels macròfags.

acció citolítica

destrucció directa bacteris intracel·lulars i de fongs.

destrucció de cèl·lules amb virus i tumorals

acció retardada

les respostes adaptatives poden acompanyar-se d' inflamació

per activació del complement, opsonització, estimulació de macròfags....

un excés de resposta pot produir malaltia

reacció contra antígens comuns inocus → al·lèrgia

reacció contra autoantígens → malalties autoimmunes

Limfòcit bàsic

és la cèl·lula troncal primitiva -PSC-
no té competència immunològica

origina les dues línies segons el lloc de maduració: medul·la òssia (LB) o timus (LT)

l'existència de limfòcits B i T es va descobrir el 1960
(experiments amb pollets sense bossa i rates sense timus)

morfològicament no es distingeixen, els limfòcits T aglutinen eritròcits de xai

Limfòcit B

2×10^{12} a l'adult

30 % dels limfòcits

relativament més sèssils i vida molt més curta que LT

- actuen en les reaccions humorals

- el reconeixement de l'antigen i la reacció inicial tenen lloc als òrgans limfàtics secundaris, ganglis limfàtics, melsa, nòduls, plaques de Peyer,.....
- la resposta efectora (secreció d'anticossos) té lloc als teixits (cèl. plasmàtiques), mucoses respiratòria i digestiva, sota la pell, etc.
- després d'una estimulació poden passar a la sang en gran quantitat

• el receptor antigènic-B cell receptor, BCR-

és una immuglobulina IgD

reconeix determinants antigènics intactes, lliures o units

• presenten altres receptors

de factors de creixement

de la regió Fc dels anticossos

del complement (CR1 i CR2)

s'expressen després
d'un contacte

• hi ha dues subpoblacions : LB1 i LB2

LB1 : expressen CD5, reconeixen polisacàrids

LB2 : no expressen CD5, reconeixen polipèptids

• en resposta als antígens sintetitzen anticossos

per estimulació directa

LB1

per coestimulació dels LT

LB1

antígens T independents
alguns polisacàrids

antígens T dependents
tots els polipèptids

LB2

• actuen com a cèl·lules presentadores d'antígens per a LT

70% dels limfòcits, vida llarga 5 a 10 anys, més mòbils. maduració al timus

- actuen en les reaccions cel·lulars

el reconeixement inicial i la resposta es produeixen als òrgans limfàtics àrea cortical dels ganglis i polpa blanca de la melsa

- el receptor antigènic - *T cell receptor, TCR* -

és específic i diferent dels anticossos dos tipus TCR2 (95% LT) i TCR1 (5% LT)

reconeix els antígens associats al complex MHC

MHC, major histocompatibility complex

proteïnes de membrana que s'associen a antígens processats
presenten els antígens als receptors T

MHC class I s'expressen a totes les cèl·lules
s'associen a proteïnes d'origen endògen (metabolisme cel·lular)

MHC class II sòls algunes cèl·lules (MHC I + II)
s'associen a proteïnes d'origen exogen

presentats per cèl·lules presentadores d'antígens CPA

- en resposta als antígens secreten limfocines

modulació de la resposta humoral, secreció de limfocines

leucotriens i altres	estimulació dels macròfags		T cooperadors
interleucines IL2, IL3.....	coestimulació de LB		(<i>helper</i>)
altres citocines	citotòxics per LT o LB	—	T supressors

destrucció de cèl·lules portadores d'antígens

destrucció de cèl·lules infectades per virus o bacteris intracel·lulars	INF (interferó) TNF	T citotòxics
	perforines	(agressors o <i>killer</i>)

- els marcadors CD permeten distingir les diferents poblacions

CD4+ reconeixen
l'antigen amb MHC II

T *helper* TCR₂ CD4+ CDw29
T supressors TCR₂ CD4+ CD45R

CD8+ reconeixen
l'antigen amb MHC I

T citotòxics TCR₂ CD8+ o TCR1 CD8+

Limfòcits de la tercera població

no B / no T cèl·lules nul·les

- alguns limfòcits no expressen marcadors BCR o TCR
- expressen altres marcadors de limfòcit i de macròfag *marcadors propis CD16 / CD56*
- corresponen als limfòcits grossos granulars *formen un llinatge independent*
funcions

agressores naturals, *natural killer* N K

acció citolítica per perforines acció contra cèl·lules tumorals (expressen pocs MCH I)

cèl·lules citotòxiques dependents d'anticossos

acció contra cèl·lules infectades per virus marcades amb anticossos

-- encara són molt desconegudes, hi ha una certa confusió --

Cèl·lules presentadores antígen, CPA

presenten els antígens als limfòcits T verges o imprimats

- expressen molècules de classe II del sistema MHC
- internalitzen i degraden els antígens
- expressen diferents epítops amb MCH II a la membrana

presentadores d'antigen per als limfòcits Th verges

cèl·lules de Langerhans de la pell

cèl·lules interdigitades del timus

cèl·lules dendrítiques dels nòduls limfàtics

són molt importants

*per la modulació de la resposta immunològica
i especialment per l'etapa de selecció clonal*

viatgen des de la pell i les mucoses fins als ganglis i timus

presentadores d'antigen a cèl·lules imprimades

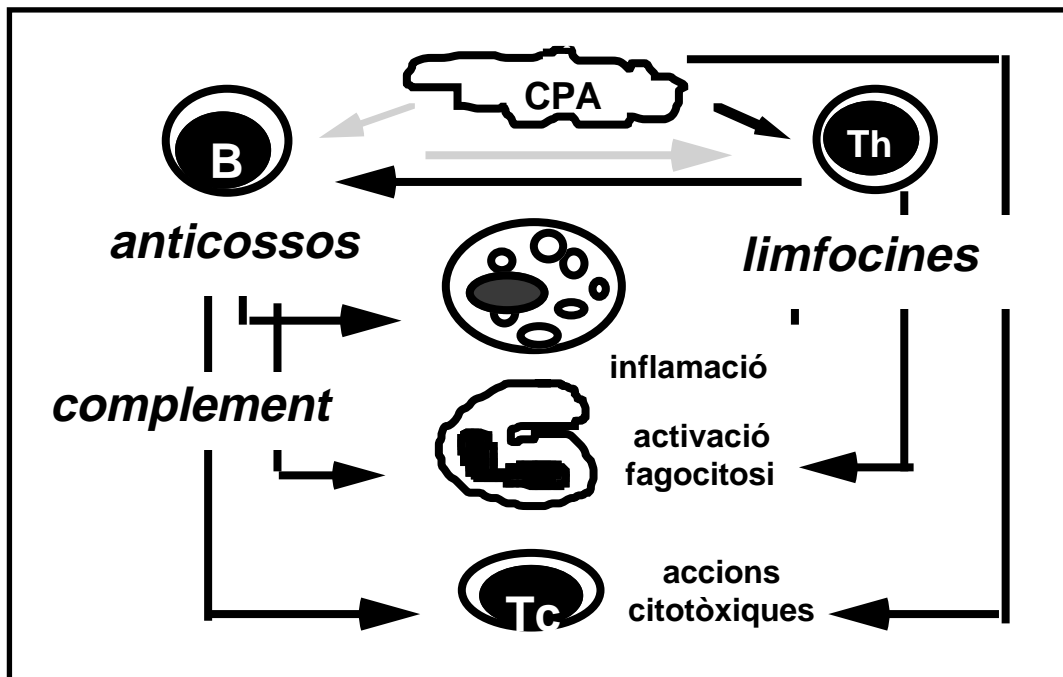
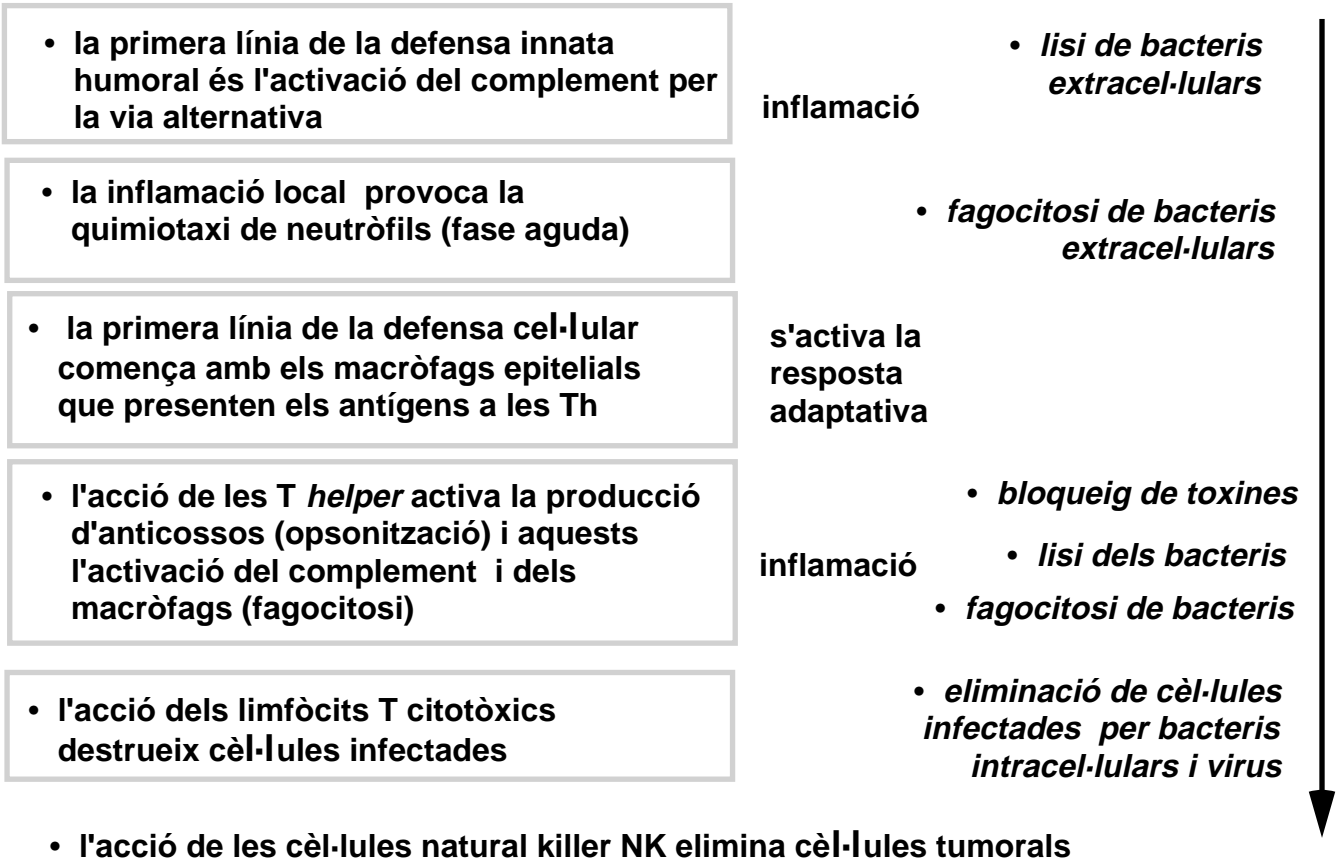
limfòcits B

macròfags marginals i centrals dels nòduls limfàtics

cèl·lules induïdes per l'interferó *expressen MHC II per inducció*
són diana per a limfòcits citotòxics.

actuen en la modulació de la resposta immunològica

- la majoria dels patògens són frenats per les barreres
- quan aconsegueixen superar les barreres entra en acció el sistema immunitari

el sistema immune és imprescindible per a la supervivència
qualsevol defecte del sistema immunitari és extremadament greu

la immunitat és resultat d'una acció cel·lular cooperativa
fagòcits: macròfags, neutròfils, eosinòfils
cèl·lules auxiliars: mastòcits, plaquetes, cel. endotelials.. CPA ...
limfòcits: LB, LT (Th,Tc), NK

les cèl·lules es comuniquen per senyals i receptors
reaccions concatenades, amplificades en cadena
amb intervenció de factors plasmàtics (COMPLEMENT)

el sistema immunitari és difús però les diferents poblacions cel·lulars estan molt ben organitzades
cèl·lules verges: ganglis limfàtics àrea T   CPA : pell
cèl·lules B efectores: teixits   cèl·lules de memòria: ganglis limfàtics àrea B
cèl·lules T: circulants (immunovigilància)

l'evolució del sistema immunitari va parale·la amb la dels patògens

el sistema es fa cada vegada més complex i més precís
el sistema innat és més antic
la línia adaptativa comença amb els vertebrats

els patògens evolucionen i busquen la seva màxima expansió

busquen escapar del sistema immunitari però
tendeixen a evitar l'excés de virulència no posar en perill l'hoste

procuren estendre l'hàbitat a hostes nous

*- les epidèmies més perilloses surten d'un patògen
que té accés a una espècie nova per a la qual no s'ha
produït tolerància --*

Bibliografia

General

COOPER, G. M. G. *The Cell: A Molecular Approach*. OUP/Sinauer Ass. ISBN: 0-19-850111-

ALBERTS, B.; BRAY, D.; LEWIS, J.; RAFF, M.; ROBERTS, K.; WATSON, J. D. *Molecular Biology of the Cell*. N.Y. 3a ed. Garland Press. 1994.

DARNELL, J.; LODISH, H.; BALTIMORE, D. *Molecular Cell Biology*. American Books (Freeman). 1995. 3a ed. Scientific

Immunologia

CLARK, R. A. F. & HENSON P. M. *The Molecular Biology of Wound Repair*. Press. 1995. (2a ed). N. Y. Plenum

MALE, D.; CHAMPION, B.; COOKE, A.; OWEN, M. *Advanced Immunology*. London. Gower. 1991.

REGUEIRO, J. R. & LÓPEZ LARREA, C. 1996 *Inmunología*, Panamericana

ROITT, I.; BROSTOFF, J.; MALE, D. *Inmunología*. 1994. Barcelona: Salvat (7a.ed).

TAUSSIG, M.J. 1997. *Processes in Pathology*. Blackwell Scientific Pub.